

Apró hirdetések

Hirdetési díjazás: minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Állást keresőknek szavankint 13, vastagon szedett betűkből 26 fillér. Apróhirdetések felvétele: Budapest, VII., Sip utca 10. — Jelégés levelek kettős borítékban válaszbélyeggel ugyanoda intézendők. — Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közölhetők.

HUSZONEGY esztendő óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi-ut 57/b. — Telefon. — Cégnélküli levelezés.

LOWINGER Sámuel, Kaba. Házasságközvetítő. Megbízásokat elfogad.

KIZÁRÓLAG előkelő orthodox körökben házasságokat a legdiszkrétebben közvetít: Schwarcz Gábor, Rákóczi-ut 80. fsz. 5. Tel.: J. 378-69. Elsőrangú külföldi összeköttetések.

FELTÉTLENÜL megbízható, kizárólag kaucióval rendelkező, agilis fiatalember, magas jutalékkal vidéki akvizícióra felvétetik. Jelentkezés szombat este 6-8-ig, VII., Sip-utca 10. szám, II. em. 4.

BORSÓDMEGYEI nagyközség egyedi, 6 járatu, szivógázmotoros malma, biztos megélhetést nyújt; sürgősen, potom áron eladó. Cim válaszlappal a kiadóban.

JOBB napokat látott, idősebb zsidó asszony ezuton kéri hittestvéreit, hogy egy használt varrógépet jutassanak számára, hogy valamiképpen kenyeret kereshessen. VII., Telep-u. 68. fsz. 3.

KERESEK korrekt, fiatal tanítót tanára, 2 fiuhoz és 1 második gimnázista leányhoz. Chümes-rási tanítást megkívánom. Cim: Havas Hermann, Békéscsaba.

BÁRMILY állást elvállal azonnalra, pénzbeszedőt is, főleg textilszakmában, ügyes zsidó fiatalember. — Szíves megkeresést kér: Fodor Gábor, Práter-u. 48. I. 11.

100%-os ROKKANT, szombattartó zsidó ember özvegye vállalna szakácsnői, vagy házvezetőnői állást, melyhez elsőrangban ért. Révay-u. 10. fszt. 4.

SZIKVIZGYAR, új berendezéssel, jömenetelű, eladó, kedvező fizetési feltételek mellett. »Párnószó« jellegére a kiadóba.

HALLÓ! Közéledik a purim! Figyelem! Ifjak, Öregek, Bócherek és Fiatalok! Megkezdhetjük a szállítást a purimspielokból, legelsőrangú és kacagtató purimspielok kerülnek szállításra és mindenkinek érdeke; hogy minél előbb rendeljen, amíg a készlet tart. Árak 1 pengőtől 6 pengőig. 1, 2, 3, 4, 5 személyesek 1-től 5 felvonásig. Szállítás a postaköltség elkerülése miatt csakis a pénz előzetes beküldése mellett. — Utánvétel melletti szállításnál 1 P költséget számítok. Reich Béla tanító, Turistvándi, Szatmár m.

JÓ, OLCÓSÓ és gyors munkát készítek, levelezőlap hívásra jövök. — Grosz Dávid cipész, VII., Kazinczy-u. 14. (Az új mikve mellett.)

ÁTUTAZÓKNAK szép nagy utcai szoba, fürdőszoba és telefonnal, — kedvezményes árban kiadó. Király utca 43-45. III. 22.

פּוּרִים-שְׂמִיעֵלֶע
 שאָהנע הומאַריסמישע ראָללען הייריגע פּער-
 פּאַססונג אין 6 אַקטען צו שְׂמִיעֵלֶע פּער-
 פּערדאַנען, פּריין הונדערט משעכישע
 קראַנען, און אַלמענע פּערשעדענע
 פּוּרִים-שְׂמִיעֵלֶע צו גאַנץ ביליגען פּרייזען צו
 האַבען בייא
Weisz Kálmán Purim
 Mukacevo, Dankó-g. 6.
 פּרייבלאַטט גראַמיס אונד פּראַנאַ.

**Jól szortirozott előnyomda be-
 rendezéseket**
 a legdivatosabb mintákkal leg-
 olcsóbban szállít:
Bleier Testvérek, Szarvas
 Belicey-u. 15.

A csodarabbi
 3 felvonásos kacagtató purimspiel.

Ára előadási engedéllyel 4 pengő (portómentesen), Megrendelhető a pénz előzetes beküldése mellett Schwarcz Izidor tanítónál, Kiskörösön.

38 ÉVES talmid-chochom megfelelő partiet keres. Jelige: »Tov.«

TÖNKREMENT kereskedő ügynöki, ill. utazói állást vállalna. »Rövid-áru-divatár« jellegére.

ÁLLAST KERES 25 éves, nős, sajchet mímche, jóré sómájim, báál tefiló ve-kajré, magyar állampolgár. Elsőrangú kábólokkal rendelkezik. »Sajchet« jelige.

TÖNKREMENT terménykereskedő keres raktárnoki, vagy melamed állást, »Talmid-chochom« jelige.

SÍRKÖVEK minden kivitelben legolcsóbb gyáriáron
Schreiber Jakob
 villanyerőre berendezett sírközemében Debre-
 cen, Hunyadi-utca 14.

Kundmachung

Wirkungsvolle דרושה in deutscher Sprache für jede erdenkliche Gelegenheit wie zum Beispiel **Barmizvo, Chasene** ריה וויב, Gast-u. Antrittsreden verfertige von Fall zu Fall zu mässigem Preise, unter Discretion. Honorar von 5 P aufwärts, 50 H. Portó recommandirt im voraus erbeten. — Mein ריזאלל און פּערק. Preis: 1.20.

Rabbiner Israel Braun
 Budapest, Szövetség ucca 43.

Érdeklődés alkalmával válaszbélyeg mellékelendő. A dróse-ért járó tiszteletdíj előre küldendő be.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos
GROSZBERG JENŐ.

Hoffmann és Társa könyvnyomda
 VI. Próféta ucca 7

Orth. kóser Emmentáli sajt karikákban 80 kg.-ig és szalagvágással
 Viktória kövér sajt 2-2 és fél kilogrammig
 Trappista 1-1 és negyed kilogrammig
 Dobozos emmentáli gyopár 6 adag; korona 6 adag
 állandóan a legjobb minőségben kapható a **Viktória sajtgyárban, Ölbő, Vas m.**
 Készítményeink a tejtermékbirolatokon többszörösen első díjjal kitüntetve.
Hechser a sárvári orth. hitközség rabbiságától. Kérjen árajánlatot!

ZSIDÓ UJSÁG
 AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

ALAPITOTTA: **Groszberg Lipót** ז"ל
 SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, VII., SIP-UTCA 10. TELEFON: J. 425-90. CSEKKSZÁM: 50.791. EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ
 SZERKESZTI: **Groszberg Jenő**

Jubileumi elmélkedés

Emlékezzünk . . . 1925 novemberében volt. A pesti izr. hitközség akkori elnöke, Lederer Sándor nagy ünnepséget rendeztetett, felvonultak a vidéki „mezei hadak” Mezey, az akkori országos irodai elnök ellen; folyt a bankett, néhai Vázsonyi Vilmos gyönyörű beszédet tartott a numerus clausus ellen, a zsidóság felsőházi tagságával kapcsolatban követeléseket hangoztattak. Az általános ünneplés közepette az akkor megindult *Zsidó Ujság* csendesesen kezdte: „cui prodest”, kinek használ a felvonulás, mit akarnak vele elérni? A közvélemény akkor még annyira el volt szoktatva mindennemű véleménynyilvánítástól, hogy józan kérdésünk ünneprontás számba ment. S vajjon az idő kinek adott igazat? Fájdalommal állapítjuk meg: — a *Zsidó Ujság*-nak. Vázsonyi, Lederer, Mezey — elhunytak, a numerus clausus nem szűnt meg, a felsőházi képviselőlet ügyét a kormány saját tetszése szerint intézte el, de a nagy felvonulás hatása alatt a képviselőházban a miniszterelnök „a gazdag városi zsidóság” beszélt, ez volt az egész eredménye annak a nagy hűhónak. Felesleges volt az egész!

S most megint megismétlődik a „magnum áldomás”, a nagy céco. Hiába! Minden meg van írva a szentírásban! Jesájó próféta könyve 29. fejezetében elkeseredetten mondja: „Csatoljátok csak az egyik évet a másikkhoz, egymást érik az ünnepségek, pedig én szenvedéssel sujtottam a szentélyt; jaj és sóhaj van” (szetü sónó ál sónó, chágim jinkajfü váháczikajszji lá-áriél vehojszó táániój váániój). Az 1882-ben alapított neolog orgánum fennállása éveivel 2 évet önkényűleg hozzácsatolt s 48 éves korában 50 éves jubileumát ünnepli. (Le-

het ugyan, hogy a magyar-zsidó ujságírás góluszában is érvényesül az egyiptomi gólusznál tapasztalt anomália, hogy az évek duplán számítottak. Őseink egyiptomi rabszolgasága ugyanis 210 évig tartott, holott a biblia 400-at említ: *küsi hásbüd másim*). . .

„Egymást érik az ünnepségek” és a jövő héten minden napra esik egy szónoklasi vagy táplálkozási alkalom. Az ember elálmélkodik. Hát valóban „olyan nagy az öröm Izráelben”? Valóban épen most időszerű ez a hangoskodás? Hát nem érezzük mindannyian a prófeta szavainak súlyát: „szenvedéssel sujtottam a szentélyt, jaj és sóhaj mindenütt”? A zsidóság szentélye bajban, a kitérések száma állandóan emelkedik és szinte hihetetlen: komoly zsidó intézmények úgy járnak el, mint a primitív pogány népek: az óvációk cinktányérjainak csatogtatásával el akarják ijeszteni a rossz szellemeket.

A vallási bajokhoz járulnak a gazdasági bajok. „Jaj és sóhaj” mindenütt, a zsidó kereskedő réteg hitközségeink intézményeinek fenntartója a porondon hever elalétan, az iparosok munka nélkül, az intellektuellek elproletarizálódva és nekünk — kedvünk van ünnepelni. Mindenki érzi, hogy a zsidóságnak valamit tennie kellene a gazdasági bajok közepette, de a vezérek elvesztették irányító képességüket, dadognak valamilyen akcióról, naghangu szavakat használnak s — nincs tovább.

Egy kis keserű gunnyal mondhatnók, hogy jogos az ünneplés, mert egy a mai szűk viszonyok között is kitünően menő felekezeti magánvállalkozásról van szó. De egy magánvállalkozás jubileumát csak nem lehet országos ünnepé tenni? Hát egy lap tud történelmet csinálni? Hát a kakas kuko-

rekolása nélkül nincsen napfölkelte? És a gépkocsira rászállt veréb indítja el a járművet?

Külföldön is fennállottak már felekezeti lapok ötven évig, szerettek érdemeket, jubiláltak is, sokkal kedvezőbb s boldogabb viszonyok között, mint a miylenben most mi vagyunk, de azért nem sikerült közösségükkel átlátni az izléses önmérséklés határát. Ha a politikai életben kívánjuk, hogy a kormány tekintettel legyen a külföld véleményére s az ott uralkodó nézetre talán ez a kötelezettség ránk is hárul. Vajjon lehetséges-e ily reklámfelvonulása külföldi zsidó intézményeknek? El sem tudjuk képzelni például, hogy a most 30 éves berlini Isr. Gemeindeblatt s annak 70 éves tudós szerkesztője tiszteletére jubileumi ünnepséget ülnének egy héten egyszerre: a berlini hitközség, a „Rabbinerverband”, a „Landesverband” a „Centralverein” a „Gesellschaft zur Förderung jüd. Wissenschaft” stb. Nyugat Európában a nálunk tervezett ünneplés valóságos exotikumszám-
 ba menne s nincs szükségünk arra hogy a külföldi zsidóság a hozzájuk elkerülő ifjainkra úgy nézzen mint exotikus vendégekre. Sőt arra sincs szükségünk, hogy a haza nem-zsidó polgárai vagy azt higgyék: „milyen jól megy a zsidóknak, hogy annyit ünnepelnek”, vagy pedig azt: „milyen erősek a zsidók, hogy így összetartanak”. Egyik feltevés sem állja meg a helyét s így a sok felesleges ünnepre csak a német költő szavával azt kell mondanunk: „nincs semmi ami elviselhetlenebb, mint a szép napok sorozata. (Nichts ist schwerer zu ertragen, wie eine Reihe von schönen Tagen.) Különösen olyan szép napok, amelyek csuf viszonyaink között olyan rítkóan stilszerűtlenek.

A zsidóság a világbéke szolgálatában

Németországban és Angliában a tartós béke propagálására nagy mozgalom indult meg. Németországban a katolikus »Friedensbund« és az evangélikus »Weltbund« után megalakult a »Jüdischer Friedensbund«. A január 12-én Berlinben tartott nagy összejövetelen az elnöklő Oskar Wassermann, az ismert bankigazgató, igen érdekes módon világította meg, milyen nagy szolgálatot tehet a zsidó szövetség a béke eszméjének.

— A zsidó próféták, mondta, erkölcsi és politikai ideálként állították fel a békét s mivelhogy a próféták a biblia egy részét képezték, az eszmék mindazoknál, akik hisznek a bibliában, hitbeli értékek lettek. De a békétörékvés ellenére a zsidóság 2000 év óta köteles az egész világgal szemben védelmi háborút viselni. Akinek 2 ezer év óta háborút kell viselni, az nem gyáva. A zsidó gyávaságról szóló szöveg mese. A gyávák már

elhagytak bennünket és a másik táborba pártoltak. Bátorságot nem csak nyílt csatában lehet nyilvánítani; máglyák és pogromok elég alkalmat adnak erre és még inkább a lealáztatások és rágalmak elleni állandó apró-harc. Ez az évszázados harc nagy békevágyódást keltett a zsidóságnál. A zsidó békeszövetség karöltve fog dolgozni a katolikus és a protestáns egyesületekkel. Az eddigi békétörékvések a kormányokat akarták megnyerni, a három szövetség magához a néphez fordul. A békéért való munka ugyyszólván értéktelen, ha pusztán a saját népre szorítko-

Orth. kóser vendéglő Szegeden.

Tejes és husos, hideg és meleg ételek állandóan kaphatók. Kizárólag makói vágást használnak. Referenciát a makói orth. rabbinátus nyújt.

Biau Izsákné (Makóról) Szeged, Kelemen-utca 1.

Hirsch Sámson Rafáel*)

Írta: FISCHER FÜLÖP.

Ezen dolgozatommal a nyugateurópai zsidóság ujabbkori történelme egyik olyan kiváló szellemóriásának kívánok emléket állítani, kinek tündöklő nagyságát mi sem bizonyítja jobban; mint az a körülmény, hogy a híres történész: Grätz Henrik legelső művének: »Der Gnostizismus im Judentum« ajánlásában a »felejthetetlen tanító«-nak nevezi őt, s ki ugy hivatalos működésével, mint irataival szinte kimeríthetetlen hatást gyakorolt a nyugateurópai zsidóságra, sőt kinek óriási része van abban, hogy a nyugateurópai zsidóság el nem merült teljesen a reformmozgalmakkal karöltve járó asszimilációs törekvések hullámáiban.

*) Ezen dolgozat megírásánál eredeti kutatások és egyéb forrásokon kívül, különösen Schwab Hermannnak, 22 év előtt, Hirsch születésének századik évfordulójára alkalmával tartott gyönyörű emlékesztést használtam fel.

Másnemű elfoglaltságom nem engedte, hogy — mint hő vágyam volna — a Hirsch S. R. történelmi alakjának fajsúlyát kétségen kívül jogosan megillető bő részletességgel tárjam az olvasó elé ezen lángelméjű férfiak ragyogó pályafutását és az ezen pályafutásnak háttérét képező kortörténelmi milieut, hogy ezen fényalak teljes történelmi nagyságának lenyűgöző hatalmával bontakozzék ki a multnak ködéből az olvasó előtt és ragadja őt magával az ősi hagyományos zsidóság és a modern kultúra közötti harmónia megteremtésének magasztos eszménye felé, mely egyik legfőbb célpontja volt Hirsch S. R. élete munkájának. Tehát csak hézagos vázlatot fogok nyújtani a szíves olvasónak, de remélem, hogy ezen vázlat minden fogyatékosága dacára is elégséges leend arra, hogy hőse mint utjelző, iránymutató fényoszlop lebegjen előttünk.

A francia forradalom harangzúgással hirdette az addig elnyomott népeknek felszabadulását évezredek zsarnokságának testi és lelki igája alól. A szűk és levegőtlen, sötét és nyirkos

zsidó uccácskák elzárt kapuit is ledöntötte a szabadságnak ama Európa kulturált országain végig zúgó áramlata. Szolozsmázva vonultak ki a keserves hosszú évszázadokon át a szűk ghekkóba bezárt, begyömösölt zsidók elzárkózottságuk egyiptomi rabszolgaházából. Ujjongva üdvözölték a ghekkókon kívül áramló világosságot, sokakat közülük el is kápráztatott, el is vakított a még meg nem szokott viláosság. Páratlan asszimilációs vágy vett erőt a zsidóság széles rétegein. Vallási ujításokkal, u. n. reformokkal akartak aranyhidat verni a zsidókat a nemzsidóktól elválasztó szakadék fölé. A zsinagógákban felhangzó németnyelvű énekkel és orgonabugással vélték a reformtörékvéseknek szövívi a zsidóknak az emancipációra való érettségüket bebizonyíthatni. Feketébe öltöztetett fié és fehérbe öltöztetett leánygyermeknek más felekezetektől elcsent konfirmációját és a Jeruzsálemre és a Szentföldre vonatkozó imarészeknek kiküszöbölését is alkalmas eszköznek tartották a válaszfalak ledöntésére.

Hessen-, Berlin, Hamburg, Frank-

A lengyel zsidóság jajkiáltása

A lengyel szem legutóbbi gyűlésén Hartglas képviselő, a következő megrázó erejű nyilatkozatot tette a zsidóság helyzetéről:

— Bartel miniszterelnök előterjesztésében a hitközségek szervezeti ügyeiről is tett említést s kiállításba helyezte erre vonatkozó rendeleteket. Ezzel szemben ki kell jelentenünk, hogy a hitközségi kérdés nem meríti ki a zsidóság ügyét, sokkal fájóbb problémáink vannak. A zsidók gazdasági helyzete kétségbeesítő, mert kilettek taszítva a kereskedelembe és iparban eddig elfoglalt pozíciójukból, részint a kormánytól engedélyezett magánjellegű társaságok által, részint az állami jövedékekből, továbbá az állam által felállított kartellek által. A gazdaságilag kitaszított zsidók nem találnak felvételre semmiféle a kormánytól vezetett vagy támogatott vállalatban; semmi sem történik az elszegényedett zsidó tömegek foglalkozásbeli átcsoportosítása érdekében. Sőt ellenkezőleg: még megnehezítik a zsidóknak a mezőgazdaságra való átterést, a fizikai munkához való

utat állami és városi intézményeknél. A zsidó egyesületeknek a gazdaságilag kitaszított zsidó népesség érdekében megindított mozgalmát az állam egyáltalában nem támogatja. Adók terhét elsősorban a gazdaságilag tönkrement zsidók vállaira rakják s azon a pénzen, amit a zsidóktól elvesznek, oly intézményeket tartanak fenn, amelyeknek lényeges feladata ezt a zsidó adófizetőt a további romlásba kergetni. A cári idők zsidóellenes megszorításai gyakorlatban még mindig s állandóan alkalmazásba jönnek. A zsidó tanügy terén semmi sem javult, sőt e téren rosszabbodás konstatalható. Megnehezítik a belső földön a tanulást s azoknak utjába is, akik orvosi tanulmányok céljából külföldre mennek, akadályokat gördítenek. A zsidó lakosságnak nincsenek elemi iskolák, a zsidó tanítók száma egyre redukáltatik, s a zsidó tanítók helyébe lengyelek kerülnek. Oly iskolákban, ahová nem-zsidó gyerekek járnak, zsidó tanítók alkalmazást egyáltalában nem nyernek. A zsidó szakiskolák elé is rendkívüli nehézségeket tá-

masztanak. A kormány a városok költségvetéséből törli azokat a tételeket, amelyeket zsidó művelődési vagy filantrópikus intézményeknek megszavaztak. A lengyelországi zsidóság e szomorú viszonyaira a miniszterelnök expozéja ki sem tért. A vázolt állapotok immár türehetetlenek az állam érdekében.

A megdöbbentő képet rajzoló nyilatkozat konciliáns hangja a zsidó képviselők előzetes tanácskozásának eredménye. A zsidó szemképviselők egy része, élükön Grünbaum Jiczchok képviselővel, a legélesebb hangnemet akarja használni a kormányval szemben, de végre az enyhébb hangnemben való stílizálás győzött — igen szomorú okokból. Az a nézet kerekedett felül, hogy a zsidóság helyzete olyan kétségbeesett, hogy a békés hangnem rábirja a kormányt, hogy a többszörösen megígért segítségek közül valamit megvalósítson. Pedig a lengyelzsidók is tudják, hogy az európai politikában csak az erőszak jelent számbavehető tényezőt.

ספר דבר נאך

על סוגי דפתיים מחזורי פנינה. ול מרים בחצי.
Weisz Áron, Makó.

furt voltak a győzelmesen előrehaladó reform diadalutjának legelső állomása. Hirneves ósregi hitközségekben napról-napra tért vesztített a hagyományos zsidóság és helyét a csakis a nemzsidó külvilág tapsaira és tetszésnyilvánításaira pályázó reformtörékvések foglalták el. A nagy tömeg, mely kellő zsidó ismeretekben szűkölködött és képtelen volt a reformerek téves tanainak kellő értéklésére, valamint tulságosan közönyös volt ahhoz, hogy sikra szálljon az ősi szentély védelmére, készségesen követte a reformokat pártoló megtévelyedett rabbikat és vezetőket. Ama megtévelyedett vezetők pedig valóságos rombalási dühvel vetették magukat a zsidóságnak évezredek ádáz viharáiban kipróbált intézményeire és a zsidóságnak legszentebb törvényeit sem kímélték meg reformáló mániájuk kitérésétől, s törmelékkel hányták teli ama napfényes ösvényt, mely arra van hivatva, hogy rajta Izráel hűséges sarja I-ten szentélyéhez zarándokoljon el.

Ijesztő omladék gyanánt meredt a zsidóság a figyelmes szemlélődő felé.

Mélységes gyász és bánat költözött az ősi zászlóhoz még hűen maradtak kisdied csapatjának szívébe. Miként a szent hajdanban Mózes és Áron, akként állottak ők is sirva a szent sátor bejáratában és egy új Pinchosz-ra vártak, ki megtorolja az Izráel ősi sentségein elkövetett sérelmeket. S nem hiába vártak. Megszületett az ujabbkori zsidóságnak lángoló buzgalma Fineássza: Hirsch Sámson Rafáel.

A világteremtés 5668-ik esztendejében, Sziván hó 25-én (1808-ban) pilantotta meg legelőször a napvilágot egy kiváló zsidó tudósoktól származó hamburgi zsidó kereskedő házában, fejtegetéseink hőse. »Nem külső kényeség, hanem belső életterv készített engemet a rabbipálya választására«, írja Hirsch egy helyütt magáról. S így is volt. Kezdetben kereskedőnek szánták őt kiválóan vallásos szülei. De ő nem tudta elnyomni keb-

* Érdekes, hogy már a néhai nagyhirű pozsonyi rabbinátusi elnök R. Nátá Wolf Lieber „Goel hadam“ szaz a történelmi zsidóság megbosszulójának nevezi Hirschet

leben a hívó szót, mely arra szólította fel, hogy a veszélyeztetett ősi szentély védelmének szentelje egész életét és hosszas tételődés után — miközben másfél évig ügyületben tanonckodott — végleg háttá fordított azon pályának és az akkoriban hivatalát elfoglalt nagyhirű Bernays rabbinak vezetése mellett kizárólag a tudománynak szentelte magát.

Bernays hamburgi rabbi, vagy mint ő maga szefárd szokás szerint nevezette magát: »Chacham Bernays« volt a sors által kiszemelve arra, hogy a lángoló buzgalmu ifjunak a lelkebe plántálja mindama csirákat, melyek későbbi kifejtettségükben pompázó virágokká lettek, dicsőségére a mesternek és áldássá egész Izráel számára. Maga Bernays is tüneményes alak volt. Benne a zsidó tudományoknak teljes ismerete széleskörű világi tudással egyesült. Szakértő kortársai szerint éleselméjűsége egyik világhírű hivatali elődjének, R. Jonáthán Eibenschütznek metodására emlékeztetett, miglen filozófiai készségek tekintetében Hirschnek egy szóbeli megjegyzése szerint korának legkivá-

„Hirsch S. R.-társaság“

Egyes német-orthodox személységek (Horovitz Jonatán jeruzsálemi rabbi, dr. Breuer József frankfurti rabbi, dr. Ehrmann Salamon, dr. Breuer Izsák stb.) kezdeményezésére megalakult Frankfurtban, január 13-án, a »Hirsch S. R. társaság.« A társaság célja Hirschnek az önálló orthodoxiát és annak a modern kultúrával párosuló hamisítatlan Tórahagyományra való helyezése eszméjét (»Tajró im derech erecz«) a világ orthodoxiájában terjeszteni. A társaság szerint, csakis ezen alapon fog sikerülni az orthodoxiának a zsidóságban neki kijáró hatalmi pozícióhoz jutni. A társaság tagja lehet minden orthodox zsidó, ki Hirsch eszméivel szimpatizál. Bejelentések a köv. címre eszközölhetők: S. R. Hirsch-Gesellschaft, Frankfurt a/M, Rückerstrasse 50.

A magyar orthodoxia, mint ismeretes, akceptálja ugyan Hirsch »Tajró im derech erecz« eszméjét Nyugateurópára nézve; ellenben káros hatásának tartja a Keleteuróppával, beleértve Magyarországgal

való viszonylatban. Mi, magyar orthodoxok, tehát sikeres és eredményes működést kívánunk az új társaságnak, bár nem veszünk benne aktív részt, hivatalosan.

Lucien Wolff optimista

Az angliai zsidók szövetsége, az Anglo-Jewish Association Joint Comitée előtt január 12-én tette meg szokásos jelentését Lucien Wolff a világ zsidóságának helyzetéről. Az európai antiszemitizmus újabb erősödése továbbra is aggodalomra ad okot — mondotta jelentésének bevezetőjében Lucien Wolff. Nagy csalódással kell látnunk azt, hogy a Népszövetség intézkedései és a kormányok fokozott ébersége ellenére is időről időre újlag fellángolnak a háború által felkorbácsolt szenvedélyek és fenyegető formákban jutnak kifejezésre. Holytelen volna az az állítás, hogy a jog és a rend összeomlottak és hogy a zsidók helyzete rosszabb, mint amilyen a háború előtt volt. Ez a felfogás azért kézenfekvő, mert az utóbbi idő-

ben gyakrabban esik szó összetüzeésekről és az erőszak kisebb kitöréseiről. A valóságban azonban a keleteurópai zsidóság helyzete a békeszerződések kisebbségi rendelkezései révén történtek dacára is javult a háború előtti helyzettel szemben. Az évek során belátták azok a kormányok is, amelyek eleinte erőlyesen tiltakoztak a kisebbségi rendelkezések életbeléptetése ellen, hogy lehetetlenség a békeszerződések fölött elhaladni, és így minden igyekezetükkel azon vannak, hogy a törvény és a rend fenntartásával a kisebbségi szerződések végrehajtását megvalósítsák.

Lucien Wolff ezután áttért a romániai zsidóság helyzetének ismertetésére. A romániai események — mondotta az előadó — bizonyos aggodalmat váltottak ki. A helyzet nehézsége a cuzis'a agitációban rejlik. A legutóbbi krajovai diákkongresszus sokkal rendesebben folyt le, mint a pogrommal összekötött nagyváradi volt 1927-ben. Voltak ugyan ez alkalommal kilengések, de ezek nem terjedtek nagy körre. Az új kormány uralomra jutása óta, általában javult a helyzet.

lőbb gondolkodója volt. A fáma azt beszéli, hogy még fiatal ember korában, midőn a würzburgi egyetemen filozófiát hallgatott, egy alkalommal az előadását hirtelen félbehagyott professzornak fejtegetéseit a hallgatóság óriási gaudiumára tovább folytatja és be is fejezte. Emellett hatalmas, szellemességtől szípkázó szónok volt, kit maga az örökké gyönyölődő és kritizáló Heine Henrik is meghatótan és elragadóan hallgatott. Bernays legelsőnek hirdette szöszékről, hogy valaki teljesen modern kultur-ember lehet anélkül, hogy zsidó hagyományaitól egy jótányit is engedne s hogy a zsidóság nemcsak a múlt szüik és homályos ghetója számára lön adva, hanem a ragyogó, napfényes, szabadsággal telített jövő számára is s hogy a reform hangzatos szólamai csak csillogó virágszönyvegek, melyek alatt enyészet és végpusztulás leselkednek az igazi zsidóságra.

Bernays tanításai és példája kitörülhetetlen hatást gyakoroltak a fiatal Hirsch egész fejlődésére. Később R. Jákob Etlíngernél, a világ-

hírű talmudtudósnál, ki akkoriban a manheimi klausprimátor volt, is tanult. S míg Bernaysnak hatása főleg a »Tnáoh«, a Szentírás örök igazságai szépségei iránti fogékonyságot és azoknak sajtáságos visszatükröztesési módját váltotta ki Hirsch lelkületében, addig Etlíngernek egyszerű, világos, valósággal klasszikus talmudtanulmányozási módszere Hirsch talmudbuvárlási metódusára volt nagy hatással. Mindkét kiváló mester később a legnagyobb elismeréssel nyilatkoznak tanítványukról. Bernays egy 1830 június 8-án kiállított bizonyítványában kijelenti, hogy Hirsch korán megszerzett univerzális műveltsége után, Talmud- és egyéb zsidó tanulmányainak folytatása közben annyira kitűnt kiváló szellemi képességei, szorgalma és fogékonysága révén, hogy lehetetlen volt már zsenge korában fel nem ismerni benne a »jelesül fejlődő rabbijelöltet«. Így írt Bernays Hirschről, mikor utóbbi még alig 22 éves. (Dr. R. Breuer, Unter seinem Banner, 218. o.) Etlínger pedig egyik responsumában a legnagyobb elismeréssel adózik Hirsch ala-

pos talmudi ismereteinek. (Binján Ci-ón, 86-ik resp.) 20-ik életéve körül világi műveltségének és filozófiai ismereteinek teljesebbé tételére néhány szemesztert a bonni egyetemen tölt el. Hogy már ekkor is mennyire kivált társai közül, erre nézve legfogulatlanabb tanubizonyossággal birunk. Ugyanis Hirschel egyidőben tartózkodott a bonni egyetemen későbbi legnagyobb ellenfele, a németországi reformzsidóság későbbi legkiválóbb vezére, a tagadhatatlanul nagytudományú és nagytehetségű Geiger Ábrahám is. Geiger pedig Bonnban vezetett naplójában Hirschre, kivel az egyetemen szoros barátságot tartott fenn, sőt kivel az 1829—30. évi téli és a reá következő nyári szemeszterben közösen tanulmányozta Zevóchim traktátusát, tehát Geiger Hirschre vonatkozó feljegyzéseiben többek közt azt írja, hogy »megismerni és csodálni tanulta Hirsch rendkívüli szónoki képességét, éleselméjségét és világos, gyors felfogását«. (Nachgelassene Schriften, 5. kötet, 18. old.) Alig 22 éves korában pedig, minekutána az oldenburgi nagyhercegi kormány

A vándorló sábosz

A szovjetek országából mostan érkező ama hír, hogy Oroszországban behozták az ötnapos hetet s így a felnövő zsidó generációnak sejtelve sem lesz a szombatról, felkelti figyelmünket arra, hogy a sábosz szentsége számára veszedelmet rejt a mai naptárunknak megváltoztatására irányuló kísérletek.

A népszövetség programmba vette a naptár reformálását. Az ügyben a nemzetek szövetségénél 180 tervet nyújtottak be s az ezzel foglalkozó bizottság szükségesnek tartja, hogy minden országban tárgyalják e kérdést. Ehez természetesen szükséges volna felvilágosítani a közönséget a dolog lényegéről.

A mai naptár fogyatékosága abban áll, hogy minden negyedik évben az év 366 napos és a hónapok részben 31, részben 30 és 28 naposak. Ennek következtében minden hónapban van négy hét s hozzá még egy-néhány nap. Ez a körülmény nehézségeket okoz heti béreket fizető cégeknek, amikor a heti kiadásokat a hónapokkal együtt kell elkönyvelni. Ennek megszün-

tetésére a következő terv merült fel: Az év 13 hónapból álljon, minden hónap 28 napból, minden hónap elseje vasárnap lesz s utolsója szombaton. De ennek a tervnek egy bökkenője van: Ez az év (28 szorozva 13) csak 364 napos volna, szükséges tehát egy vagy két üres vagy nulla-napot beékelni. Vegyük például az 1933 évet a naptár-reform szerint: kezdődik vasárnap, a 364-ik nap volna szombat, a következő vasárnap üres nap volna, a hétfőt elneveznék vasárnapnak és így természetesen a sábosz péntek volna s a vasárnap szombat — 1934-ben. Itt rejlik a terv veszélyessége a zsidó vallás szempontjából, mert 1935-ben már a sábosz csütörtökre esnék stb. Ez a vándorlás a szombattal, rendkívül nagy izgalmába kerülne a vallásos zsidóságnak, de még annak is, amely a sáboszt i-teni intézkedésnek tekintti és amelynek erkölcsi hatása és szentséges jellege roppant vesztes, ha a sáboszt egy évben például — kedden kellene tartani. A keresztény egyházaknak sem volna

Kitűnő minőségű
Hutter
שרשרת Szarvas Szappan

kapható minden fűszer- és festékeskedésben. — Gyártja a budapesti orth hitközség rabbinátusának felügyelete mellett: **Hutter József szappangyár és Olajipar r. t.** Budapest, VII., Erzsébet-körút 6. — Telefon: J. 461—91, 92, 93, 94.

olyan kellemes a vasárnap vándorlása, bár az egyes országokban törvényesen kimondott munkaszünet állana a vallás szolgálatában, ami természetesen a szombat érdekében nem történhetik meg. E vallási aggályokat egy terv úgy akarja megszüntetni, hogy az év kezdete változik, 1933 kezdődne vasárnap és végződne ugyane nappal, 1934 kezdődne hétfőn s végződne ugyancsak hétfőn.

Egy másik terv szerint a fölös napokat gyűjteni kell s vagy 5—6 évenként egy hónapot kell beleszurni a naptárba. Így tehát a napok neve nem fog megváltozni s a sábosz nem fog — hétköznapra esni. A dolog egyelőre még nem perfect, de azért foglalkozni kell vele.

meghagyására a Hannoverbe készülő oldenburgi rabbi, a későbbi világhírű angol chiefrabbi dr. Adler Náhán és az ugyanottani luther fősuperintendens előtt, a kormány képviselőjének jelenlétében, nemcsak a zsidó, hanem az általános theológiából vizsgát tesz, az oldenburgi nagyherceg tartományi rabbinak nevezi ki őt. Ime, ez a nagy mester ifjúkori fejlődésmentete, nagy vonásokban.

Most pedig eme kitérés után térjünk vissza a mester pályafutásának kiinduló pontját képező történelmi háttérhez.

Sirva állott az Izrael ősi hagyományaihoz hűségesen ragaszkodóknak kisdud csapatja a szentély bejáratában és sóvárgó szemekkel vártak egy új Fineászra, s 1836-ban egyszerre csak megjelent — álnév alatt Hirschnek »19 levele a zsidóságról.«

Ez az irodalmi zsenge még az orthodox zsidóságnak legelkeseredettebb ellenzőit is hódolatra készítette,

* Megjelent magyarul, az én fordításomban 1909-ben.

még a legelszántabb reformlovagok is csodálattal adóztak az ezen írásműben megnyilvánuló profétai lendületnek, az Izrael történeti útjának legörvénylőbb mélységeibe behatolni törekvő, fürkésző pillantásoknak. — »Das Hohe Lied des überwundenen Zweifels«, a kételkedés fölötti diadal magasztos himnuszának nevezi ezt egy későbbi író. Sófár hangokká váltak eme levelek, melyeknek harsogására összeomlottak a reformhősök e büszke légvárainak Jerikófalai. Már több, mint 90 esztendő múlt el megjelenésük óta, de még mai napság is ifjonti erővel, tüzzel, szépséggel és lelkesültséggel szól hozzánk a belőlük kiáradó tanítás és igazság. Panaszai egy vallásos zsidó házból származó fiatal embernek, ki üres frázisok segítségével véli a zsidóság köteleit magáról lerázhatni, mivelhogy szerinte az egész hagyományos zsidóság elavult, időszerűtlen és az ezen panaszokra és támadásokra adott válasz képezik tartalmukat. Az első levél az ősi, hagyományos zsidóság ellen felhozott divatos panaszokat tartalmazza, míg a választ képező többi

18 levél az igazi szívben és lélekben, az ifjuságnál és az élemedett koraunknál, a házbán, iskolában és künn, az életben való renezánszának eszményképét tárja az elragadó olvasó elé.

I-tennel, a világ és az ember teremtésével kezdődnek ama válaszevelek, majd végighaladnak az emberi nem történelmén, megfigyelik az emberiség változó sorsát, figyelve szemlélik Izraelt, miként halad a többiek-től különváltan, az ő rendeltetésének ösvényén, szegényül mind abban, mi a többi népek gazdagságát képezi, egyesegyedül I-ten által hordoztatva, hogy a többi népek közepette I-ten akaratának példaszzerű teljesítésével eleget tegyen feladatának.

Látjuk Izraelt az egyiptomi gólusz után, a Szináj-hegyi kiválasztás diadémjával ékesítve, majd pedig a békés jólétnek saját országában eltöltött néhány esztendeje után, megint vándorborttal kezében, idegen népek országutját róva.

(Folytatása következik.)

Egy új orthodox lap megindulásához

Erdélyből új zsidó hetilap, első számát küldték be nekünk. Az új organum neve: »Das jüdische Wort.« Célja, megvédeni az erdélyi orthodox irodát az utóbbi időben felhangzott támadásokkal szemben. A lap, az első számában káldszát tör emellett, hogy a beszélgetési főrábbi minden ellenkező állítás ellenére élethossziglanra választották meg irodai elnöknek. A lap megindításának felmerült szükségése a »Zsidó Ujság«-ban többször kifejezésre jutott ama vélemény igazsága mellett tanuskodik, amely szerint az erdélyi zsidóság hírei iroda-ellenes forrásból terjednek és így az irodának érdekében volna egy, az ő intencióit kifejező s azoknak megfelelő organum utján informálni az orthodox közvéleményt. Vajjon a »Jüdische Wort« háta mögött az iroda áll-e, az nem derül ki. Azt olvassuk ugyanis a vezércikkben:

— Mindenki törekedik a hitközösséget rábírn, hogy lapunkat szubvencionálják, mert ha a színleges orthodox sajtónak van mersze szubvenciót kérni orthodox hitközösségtől, annál inkább van nekünk erre jogunk. »Ne legyen-e arra joga a szent törekvésű pap-feleségnek, amire a léder csap-lárosnőnek van?« (velaj szíheje kaj-henesz kepündókisz?) Lapunk második számának megjelenését attól tesszük függővé, hogyan fogják a hit-hű körök fogadni, miképen fogják exponálni magukat érte. A tapasztalat azt bizonyítja, hogy egy zsidó lap a hitközösségek szubvenciója, vagy egyes tekintélyes emberek támogatásával megindulni nem állhat fenn s különösen oly lap, amely ki-

zárólag az igazi orthodoxia érdekeit szolgálja és a hívek egy része szegény, vagy pedig nincs érveke a sajtó fontossága iránt.

Reméljük, hogy ezek a nagyon igaz megállapítások csak célzatos szerénységgel vannak írva, mert ha tényleg így volna, akkor csodáljuk a szerkesztő Weinstock Jiczchok (Baia-Mare, Str. Olarilor 8) idealizmusát és optimizmusát. Egy irodát védő lappal akar népszerűségeit szerezni? E cél elérésére az iroda támogatása sokkal alkalmásabb eszköz! S még egynéhány szám megjelenése sem volna biztos? Ez a legegyszerűbb üzleti érdektől eltekintve rendkívül sajnálatos volna. Minden megindított, de beszüntetett orthodox lap az ellenpárti sajtót erősíti. Például szolgálhat a magyar-zsidó sajtó történetében az a tény, hogy a derüre-borura megindított s megszüntetett lapok megerősítették — az ismert neológ lap fennmaradását.

Ohajtjuk azonban, hogy mindez csak tulszerénykedés legyen s a lap megjelenése szint és lendületet adjon az erdélyi zsidó életnek. S igazán örülnénk, hogy a Zsidó Ujságban is megemlített dési rab-bikonferencia a béke létrehozását eredményezné olyan értelemben, ahogy ezt az új lap leszögezi: »nem személyi ügyről volt szó (a dési rab-bikonferencián), nem az egyik párt győzelméről, még ke-

„MEIN
TEAKEVEREKEI.“

QUEEN'S BLEND
1/2 angol font ára ----- P 4.40
THREE STARS
100 g ára ----- P 3.80
INDIA SPECIÁL
100 g ára ----- P 2.80

vésbé a szefárdok győzelméről az askenázok felett, mert nyitott ajtók döngése volna ismételni azt, hogy Tórahü szefárdok és a Tóra törvényeit tartó askenázok között különbség nincs, még ha az egyik párt reggeli áhitatát »börüch se-omár«-ral kezdi, a másik »hajdú«-nál, de »jehi chevajd hasem«-nél, vagyis ott, ahol »chevajd hasem«-ről, I-ten dicsőségéről van szó, találkoznak — mert a dési konferencián a Tóra állasponija győzött.«

Ceres-ételzsir

a szokott kiváló minőségben minden fűszer, csemege- és élelmiszer-üzletben kapható.

Hutter József szappangyár
Olajipar részvénytársaság
Budapest, Erzsébet-körút 6.
Telefon: J. 461—91, 92, 93, 94.

Weisz Mór orthodox kóser sütődéle
keksz-, teasütemény- és kétszersült gyára

Budapest, VII., Dob-utca 22. — Telefon J. 423-65.

Vidéki postacsomagok szállítása legpontosabban.

Gyors és pontos kiszolgálás.

Kérjen árjegyzéket!

Kérjen árjegyzéket!

Egy alföldi történet

(Befejezés)

A darócruhás tótok odaérkeztek a dolgozó emberekhez. Egyiknek a kezében persely volt, a másikéban pedig a hatósági aláírásokkal, pecséttel ellátott gyűjtőkönyvecské. Tótos, nehéz beszéddel elpanaszolta a könyves, hogy leégett a templomcskájuk, ujat akarnak építeni, arra gyűjtenek.

— Hát nem éppen a legjobb helyen gyűjtenek, — jegyezte meg nevetve Kopa János és rácsapott a mellénye zsebére, annak jeléül, hogy egy garasa sincs.

— Ha még korcsmára gyűjtenének, — évődött Kenderes.

— Templom nélkül is el lehet lenni, — mondotta egész komolyan Bolemán.

— Kérjen a tekintetes urtól, az maga is luteránus, az majd ad maguknak.

Ezt Csengős Bálint mondta. Mindnyájan nevettek a mondásán.

Ebben a percben lépett ki Csetényi a veremből. Odalépett a tótokhoz. Azok éneklő alázatossággal köszöntötték. Rögtön látta, hogy kik-mik, mit akarnak.

— No jó emberek, hát leégett a templomjuk?

— Le bizony nagyságos uram, egyetlen templomunk.

— Aztán szeretnének ugye ujat építeni?

— Szeretnénk, szeretnénk, csak pénzcsékét adjon hozzá a Jói-ten.

— Bizony, a Jói-ten. Mert a luteránus püspökök nem olyan gazdagok... Hát mennyit gyűjtöttek már?

— Keveset, keveset...

És nyöszörgősen siránkoztak a tótok.

Csetényi elkérte a könyvet, átvizsgálta, azután maga is beleírt valamely összeget és benyult a zsebébe, pénzt dobott a perselybe. A tótok hálálkodtak, hajlongtak, énekelve beszéltek, azután megindultak. Csetényi mosolyogva balagott utánuk.

A parasztok rettenetesen álmélkodtak. Csengős szólalt meg először:

— Ebbül egy szót sem értök. Zsidó ember luteránus templomra pénzt ad.

— Még ilyent én sem pipáltam, tűnődött Bolemán.

Kopa János már maga sem tudott mire gondolni.

— Hátha ki akar térni? Hátha épen luteránus akar lenni?

— Fenét akar az kitérni, — vágott közbe Kenderes.

— De hát akkor hogyan a csudában adhatott pénzt a perselybe? — kérdezték egyszerre ketten is.

— Tudja a jófene! — beszélt Kenderes. Biztosan van ebben is valami huncutság, valami zsidó svindli.

Csodaszép

parókák!

Tartós ondolás (Dauerwellen) és hajfestések. — Szolid árak!

Pock Károly
hőlgynyodrász

Bpest, Andrassy-ut 19.
Telefon: Lipót 999—10.

Dr. **Oetker**

SÜTŐDÉLEK ÉS TEMPOR

A 127 receptet tartalmazó könyvet kívánatra ingyen és bérmentve küldi

Dr. Oetker gyár,
Budapest, VIII., Conti-utca 25.

A többiek tagadólag rázták a fejüket, Bolemán feddőleg szólt Kenderesre:

— Ugyan ne jártassa már kend azt a csunya száját.

Kenderesből gyűlölködő, dacos és konok düh tört ki:

— Már pedig svindli van mindenben, amit a zsidó csinál!.. Mit tudják azt kendtek! Hátha, természetesen, zsidók légették föl azt a körösztény templomot!

— Ugyan csak! — ámult el valamelyik és nyomban el is hagyta a szót.

A többiek is megdöbbenve hallgattak el és bár hitetlenül, de mégis furcsa, kütató, értetlen tekintettel meredtek bele a kék levegőbe. A rejtélyt próbálták megérteni...
N. L.

RADION

egymaga mos!

Gyártja: **HUTTER JÓZSEF**

Szappangyár — Olajipar részvénytársaság

Telefon: József 461—94.

VI. Erzsébet-körút 6. sz.

Egy új orthodox lap megindulásához

Erdélyből új zsidó hetilap első számát küldték be nekünk. Az új organum neve: »Das jüdische Wort.« Célja, megvédeni az erdélyi orthodox irodát az utóbbi időben felhangzott támadásokkal szemben. A lap, az első számában lánzsát tör emellett, hogy a beszercei főrabbit minden ellenkező állítás ellenére élethossziglanra választották meg irodai elnöknek. A lap megindításának felmerült szükségége a »Zsidó Ujság«-ban többször kifejezésre jutott ama vélemény igazsága mellett tanuskodik, amely szerint az erdélyi zsidóság hírei iroda-ellenes forrásból terjednek és így az irodának érdekében volna egy, az ő intencióit kifejező s azoknak megfelelő organum útján informálni az orthodox közvéleményt. Vajjon a »Jüdische Wort« háta mögött az iroda áll-e, az nem derül ki. Azt olvassuk ugyanis a vezércikkben:

— Mindenki törekedjék a hitközséget rábírní, hogy lapunkat szubvencionálják, mert ha a színleges orthodox sajtónak van mersze szubvenciót kérni orthodox hitközségektől, annál inkább van nekünk erre jogunk. »Ne legyen-e arra joga a szent törekvésű pap-feleségnek, amire a léder csap-lárosnőnek van?« (velaj szíheje kaj-henezs kepündókisz?) Lapunk második számának megjelenését attól tesszük függővé, hogyan fogják a hit-hű körök fogadni, miképen fogják exponálni magukat érte. A tapasztalat azt bizonyítja, hogy egy zsidó lap a hitközségek szubvenciója, vagy egyes tekintélyes emberek szá-mottvő segélyezése nélkül nem állhat fenn s különösen oly lap, amely ki-

zárólag az igazi orthodoxia érdekeit szolgálja és a hívek egy része szé-gény, vagy pedig nincs érzeke a sajtó fontossága iránt.

Reméljük, hogy ezek a nagyon igaz megállapítások csak célzatos szerénységgel vannak írva, mert ha tényleg így volna, akkor csodáljuk a szerkesztő Weinstock Jicz-chok (Baia-Mare, Str. Olarilor 8) idealizmusát és optimizmusát. Egy irodát védő lappal akar népsze-rüséget szerezni? E cél elérésére az iroda támadása sokkal alkalmá-sabb eszköz! S még egynéhány szám megjelenése sem volna biz-tos? Ez a legegyszerűbb üzleti ér-dektől eltekintve rendkívül sajná-latos volna. Minden megindított, de beszüntetett orthodox lap az ellenpárti sajtót erősíti. Például szolgálhat a magyar-zsidó sajtó történetében az a tény, hogy a derüre-borura megindított s meg-szüntetett lapok megerősítették — az ismert neológ lap fennmaradá-sát.

Óhajtjuk azonban, hogy mindez csak tulszerénykedés legyen s a lap megjelenése szint és lendüle-tet adjon az erdélyi zsidó életnek. S igazán örülnénk, hogy a Zsidó Ujságban is megemlített dési rab-bikonferencia a béke létrehozását eredményezné olyan értelemben, ahogy ezt az új lap leszögezi: »nem személyi ügyről volt szó (a dési rabikonferencián), nem az egyik párt győzelméről, még ke-

„MEIN TEAKEVEREKEI“

QUEEN'S BLEND
1/2 angol font ára ----- P 4.40

THREE STARS
100 g ára ----- P 3.80

INDIA SPECIÁL
100 g ára ----- P 2.80

vésbé a szefárdok győzelméről az askenázok felett, mert nyitott ajtók döngtetése volna ismételni azt, hogy Tórahü szefárdok és a Tóra törvé-nyeit tartó askenázok között kü-lönbség nincs, még ha az egyik párt reggeli áhitatát »börüch se-omár«-ral kezdi, a másik »hajdú«-nál, de »jehi chevajd hasem«-nél, vagyis ott, ahol »chevajd hasem«-ről, I-ten dicsőségéről van szó, ta-lálkoznak — mert a dési konferen-cián a Tóra állaspontja győzött.«

Ceres-ételzsir

a szokott kiváló minő-orth. ségben minden fűszer, csemege- és élelmiszer-üzletben kapható.

Hutter József szappangyár
Olajipar részvénytársaság
Budapest, Erzsébet-körút 6.
Telefon: J. 461—91, 92, 93, 94.

Weisz Mór orthodox kóser sütődéle-keksz-, teasütemény- és kétszersült gyára

Budapest, VII., Dob-utca 22. — Telefon J. 423-65.

Vidéki postacsomagok szállítása legpontosabban.

Gyors és pontos kiszolgálás.

Kérjen árjegyzéket!

Kérjen árjegyzéket!

Egy alföldi történet

(Befejezés)

A darócruhas tótok odaérkeztek a dolgozó emberekhez. Egyiknek a kezében persely volt, a másikéban pedig a hatósági aláírásokkal, pecséttel ellátott gyűjtőkönyvecske. Tótos, nehéz beszéddel elpanaszolta a könyves, hogy leégett a templomcskájuk, ujat akarnak építeni, arra gyűjtenek.

— Hát nem éppen a legjobb helyen gyűjtenek, — jegyezte meg nevetve Kopa János és rácsapott a mellénye zsebére, annak jeléül, hogy egy garasa sincs.

— Ha még korcsmára gyűjtene-nék, — évődött Kenderes.

— Templom nélkül is el lehet lenni, — mondotta egész komolyan Bolemán.

— Kérjen a tekintetes urtól, az maga is luteránus, az majd ad maguknak.

Ezt Csengős Bálint mondta. Mindnyájan nevettek a mondásán.

Ebben a percben lépett ki Csetényi a veremből. Odalépett a tótokhoz. Azok éneklő alázatossággal köszöntötték. Rögtön látta, hogy kik-mik, mit akarnak.

— No jó emberek, hát leégett a templomjuk?

— Le bizony nagyságos uram, egyetlen templomunk.

— Aztán szeretnének ugye ujat építeni?

— Szeretnénk, szeretnénk, csak pénzecskeket adjon hozzá a Jói-ten.

— Bizony, a Jói-ten. Mert a luteránus püspökök nem olyan gazdagok... Hát mennyit gyűjtötték már?

— Keveset, keveset...

És nyöszörgősen siránkoztak a tótok.

Csetényi elkérte a könyvet, át-vizsgálta, azután maga is beleirt valamely összeget és benyult a zsebébe, pénzt dobott a perselybe. A tótok hálálkodtak, hajlongtak, énekelve beszéltek, azután meg-indultak. Csetényi mosolyogva bal-lagott utánuk.

A parasztok rettenetesen álmél-kodtak. Csengős szólalt meg elő-ször:

— Ebből egy szót sem értök. Zsidó ember luteránus templomra pénzt ad.

— Még ilyent én sem pipáltam, tűnődött Bolemán.

Kopa János már maga sem tu-dott mire gondolni:

— Hátha ki akar térni? Hátha épen luteránus akar lenni?

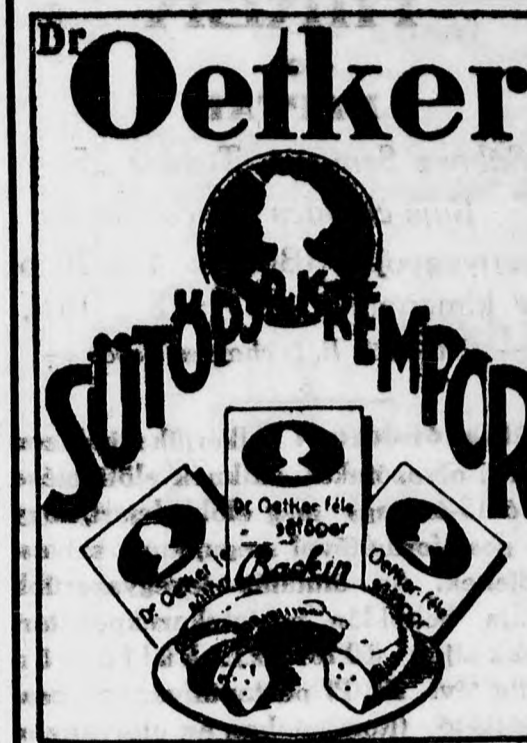
— Fenét akar az kitérni, — vá-gott közbe Kenderes.

— De hát akkor hogyan a csudá-ban adhatott pénzt a perselybe? — kérdezték egyszerre ketten is.

— Tudja a jófene! — beszélt Kenderes. Biztosan van ebben is valami huncutság, valami zsidó svindli.

Csodaszép
parókák!
Tartós ondolás (Dauerwellen) és hajfästések. — Szolid árak!

Pock Károly
hőgyfodrász
Bpest, Andrassy-ut 19.
Telefon: Lipót 999—10.

A 127 receptet tartalmazó könyvet kívánatra ingyen és bérmentve küldi

Dr. Oetker gyár,
Budapest, VIII., Conti-utca 25.

A többiek tagadólag rázták a fejüket, Bolemán feddőlegi szolt Kenderesre:

— Ugyan ne jártassa már kend azt a csunya száját.

Kenderesből gyűlölködő, dacos és konok düh tört ki:

— Már pedig svindli van mindenben, amit a zsidó csinál!.. Mit tudják azt kendtek! Hátha, teszem, zsidók légették föl azt a körösz-tény templomot!

— Ugyan csak! — ámult el valamelyik és nyomban el is hagyta a szót.

A többiek is megdöbbenve hall-gattak el és bár hitetlenül, de mégis furcsa, kutató, értetlen te-kintettel meredtek bele a kék le-vegőbe. A rejtélyt próbálták meg-értetni... N. L.

RADION

egymaga mos!

Gyártja: **HUTTER JÓZSEF**

Szappangyár — Olajipar részvénytársaság

Telefon: József 461—94.

VI. Erzsébet-körút 6. sz.

HIREK

NAPTÁR

Sábosz Semajsz, Tévész 25.

— Rajs-chajdes bencsolás —

Gyertyagyújtás (Bpest): 4 ó. 20 p.
שבת kimenetele „ 5 „ 15 „

— Csütörtök Rajs-chajdes Sevdát —

Olvasóinkhoz! Felkérjük mindazon igen t. olvasóinkat, akiknek előfizetése f. hó 15-én vagy még előbb lejárt, hogy azt postafordultával megújltatni sziveskedjenek. Az átutalás legegyszerűbb módja beföldön postatakarékpénztári csekk útján (50,791 sz.): külföldön pedig (évi 22 P) postautalványon eszkelhető. (Romániában az utalványon az összeget a postahivatalnok tölti ki)

Régóta hátralékban levő t. előfizetőinknek postai megbízásokat küldtünk és kérjük azoknak szives beváltását.

— **A ruszinszkói orthodox iroda szervezése.** Mult héten Ungváron nagy gyűlés volt az önálló orth. iroda ügyében. A munkácsi főrabbi megnyitója után a huszti főrabbi foglalta el az elnöki széket. A diskusszióba Grünberger ungvári elnök, Rosenfeld (Ungvár), az ungvári hitközségnek nagyobb befolyást akarnak az új irodában biztosítani, mint más hitközségnek. A volyovai főrabbi, valamint Guttman (Nagyszőlős) ellene vannak Ungvár privilegizálásának. Deutsch (Ungvár) követeli, hogy az új iroda ne foglalkozzék politikával, csak vallási ügyekkel. Davidovics (Rahó) reméli, hogy az új iroda békét terem a hitközségek és a metszők közötti viszályokban. A munkácsi főrabbi hosszabb előadásban környalozza az új iroda működését. Elmondja, hogy ő maga eljárt a hatóságnál, hogy olyan helyeken, ahol nyolcnál több zsidó gyermek jár iskolába, a tanulók felmentést kapjanak a szombati iskolajárástól. Mindezeket és hasonló dolgokat az új iroda majd el tudja intézni, mert a hatóságok mindig tudják, hogy a sűrűn egymás mellett lakó zsidó tömeggel számolni kell. A diskusszió után megválasztották az alapszabálybizottságot. A bizottság rabbi tagjai: Munkács, Huszt, Beregszász, Sztatina, Wolowa, Nagyszőlős, Irsava, Szolyva főrabbijai; tagjai továbbá a következők: Grünberger, Stern R., Rosenfeld A. (Ung-

vár): Perlstein S., Spira I. (Munkács); Schwartz S., Richter I. (Beregszász); Guttman (Nagyszőlős); Dávidovics B., Rosenfeld M. (Huszt) Hecht I. (Szolyva); Feuerstein Nathan (Benedekfalva). — Ruszinszkó orthodoxiája reméli, hogy az alapszabályokat rövidesen megszövegezik s előterjeszik a hatóságoknak, amely hír szerint szívesen látja a szervezést az állami adminisztráció érdekében is.

— **Viharos hitközségi közgyűlés.** Paksról jelentik: F. hó 19-én tartotta a paksi orth. hitközség, rendes évi közgyűlést, melyen többek között a képviselőtestület által már elfogadott köv. 3 pont is szönyegre került: 1) az évi 24 pengőnél magasabb kultuszadót fizetőknek adójuk 20 százalékkal leszállítandó; 2) a zabella felemelendő; 3) a tisztviselők fizetése leépítendő. A közgyűlés ezen pontokat határozatlan megbotránkozással fogadta; az elnök kénytelen volt felfüggeszteni a közgyűlést és azt bizonytalan időre elhalasztani.

— **Rabbiinstalláció Désen.** Ünnepeles keretben iktatta be a dési hitközség új főrabbiját, R. Jákojv Paneth-et. Az ünnepség a hitközség disztermében folyt le, a hitk. tagok nagy érdeklődése mellett. Rosenzweig hitk. elnök meleg szavakban adózott az elhunyt nagy Rabbi Jechezkel emlékének, majd küldöttséget menesztettek az új fő-

rabbiért, ki magas szárnyalású székfoglaló beszédében hangoztatta, hogy nagy őseinek nyomdokán kívánja a hitközséget vezetni, a Tóra és vallásosság ösvényein.

— **A győri orthodox hitközség vasárnap tartott közgyűlésén megválasztották: Sch w a r c z Izidor elnök (egyhangulag), Grosz Dávid Wachsler Dávid alelnökök, Frankl Ferenc pénztáros, Fischer Hugó elnök, Salczer Gusztáv, Spitzer Ilés gábek. A választmány tagjai lettek: Deutsch Mór, Deutsch Jakab, Fischer Ármán, Löwinger Gyula, Weisz Adolf, Zimmermann Adolf, Gestetner Lajos, Grünwald Jakab, Salczer Károly, Donáth Sámuel, Frankl József, Iskolaszéki tagok: Spitzer Arnold, Zimmermann Adolf, Grosz Dávid, Wachsler Dávid, Stern Márkus, Raab Márton, Gestetner Adolf.**

— **Palesztina körül.** A Genfben székelő népszövetségi tanács 3 tagu bizottságot delegált a Nyugati Fal használatá ügyében a zsidók és az arabok közti konfliktus kivizsgálására. — **A M o z a h** kolóniában lakó Makleff-család meggyilkolásával vádolt 12 arab ellen most van folyamatban a per. A per folyamán kihallgatták a kolónia arab vezetőjét is, ki tagadta, hogy a kolónián folyt rablásról és fosztogatásról tudomása lett volna. A per vezetője ennek hallatára azt mondta a tolmácsnak: »Fejezze ki elismerésemet. Ő a leghazugabb ember, akivel életemben találkoztam. Szégyelheti magát!«

— **Tóraünnepély Kecskeméten.** A kecskeméti orth. hitközség bené t a j r ó tagjai közösen tanulmányozták P s z ó c h i m traktátusát s a befejezést szombat este szép ünnepély keretében tartották meg. A »meláve demálke« halvacsorán, — melyet I c z k o v i t s Mór rendezett, Popper Lázár rabbi helyettes mélytudású charifusz-beszédet mondott. Felszólaltak még: Schlésinger Vilmos, Grünfeld Gyula, Schischa A. Singer Mór. Schwarcz Salamon choszid-meséket adott elő. Vasárnap este megkezdtek a B o v o — M e c z i ó traktátus tanulását.

— ארומה כשר —

VÉNUŠ

ételzsir

Synders győri orth. főrabbi ut hechserevel ellátva.

Vénus ételolaj

kiváló minőségben minden fűszer, csmege és élelmiszer üzletben kapható. — Gyártja:

Olajművek r.-t.

Kohn Adolf és Társa
Győr — Budapest, Zoltán-
utca 16. Telefon: 208-22.

Képviseli:
Sussmann Lipót és Társa
Telefon: „Ujpest” 161.

— **Halálozás.** Debrecenben az egész zsidóság részvéte mellett helyezték nyugalomra Rosenberg Farkas rabbi feleségét, aki hosszas szenvedés után, 62 éves korában elhunyt. Bayern hírneves sáropataki főrabbi leánya volt e kiváló ésezt chájil, kinek erőnyeit St r a s s e r Salamon főrabbi meghatározó beszédben méltatta, majd pedig a mélyen sujtott férj, valamint fiai: Rosenberg Emánuel debreceni s. rabbi és Rosenberg Fülöp kereskedő vetek tőle szivbemarkoló bucsut. Kivülük még Rosenberg hadházi és Strausz püspökla nyi főrabbiak mondtak megindító beszédeket. תנצ"ה

— **Zsidóellenes agitáció egy rokkant miatt.** Mult héten került a kolozsvári törvényszék elé Mandula Sándor nyugalmazott jegyző bünpere, akit azzal vádolt meg a kolozsvári ügyészség, hogy az elmúlt év októberében oly súlyosan bántalmazta, a román sajtóban nemzeti hőnek beállított, Stárcea invalidust, hogy az elesett és a háborúból megmaradt ép lábát is eltörte. A vizsgálat során hamarosan megállapítást nyert, hogy az incidens tulajdonképpen Stárcea provokálta. A tárgyaláson kiderült, hogy ok nélkül rivalt rá Mandulára s bűdös zsidó jelzővel illette, majd mankójához kapott s sujtani akart, de a megtámadott védekező mozdulata következtében megtántorodott és a másik lábát eltörte. A bíróság felmentette Mandulát különösen miután a védő megállapította, hogy a román nemzeti hőként szereplő rokkant csak egy néhány hét óta lakik Romániában.

— **A kolozsvári Tiferesz Bachurim** mult hét szombat estéjén tartotta szijüm-ünnepélyét Mákajsz-traktátusra. Rabbi Jákojv Wald, elhunyt ros-bészidn Jahrezeitja alkalmából. A tagok közül charifuszt mondott Wald Ernő egyesületi elnök (az elhunyt fia); Spitzer Bernát a vallásos nevelésről. Reisz Salamon a Tomché Jesivosz munkájáról tartottak lendületes beszédeket. Michalovits Sólem szép magiduszt mondott. A megjelent vendégek közül Glasner Akiba főrabbi, Jollesz Előzör és Fried Lázár rabbi, valamint Lichtenstein páncélszahi rabbi járultak előadásaikkal hozzá az ünnepély nívóinak emeléséhez.

— **EGY OROSZ ZSIDÓ DIPLOMATA HALÁLA.** Gregory Wilenkin, a hajdani cári Oroszország londoni követségének pénzügyi attaséja 66 éves korában meghalt. Wilenkin volt az első zsidó, akinek a cári Oroszország diplomáciai megbízást adott. Először tokiói, majd washingtoni pénzügyi attasé volt, míg a világháború alatt a londoni orosz követségen az orosz pénzügyminisztérium első megbízott-

Katzburg Salamon
könyvnyomdája
Budapest, Dob ucca 28.
Elvállalja mindennemű nyomtatványok elkészítését. — Specialista héber nyomtatványokban.
מקבל להדפיס ספרים בול ובתנאים קלים.

Orth. kóser
חם של
csokoládét

a budapesti orth. rabbinátus
felügyelete alatt

Stollwerck
Testvérek Rt.

készíti
Budapesten

I. ker. Fehérvári ut 58.

Kapható minden szakmabeli kereskedésben. — Minden tábla csokoládé bélyegzővel és hechserevel ellátva.

ja volt. Az 1905-ös portsmouthi orosz japán békekonferencián Wilenkin volt Witte gróf titkára és ebben a minőségben nagy szolgálatokat tett Oroszországnak, Wilenkin magas diplomáciai pozíciójában is megőrizte öntudatos zsidó mivoltát, tradicionális zsidó életet folytatott és nagy erőfeszítéseket tett az oroszországi zsidóság szomorú helyzetének megjavításá-

Paróka

különlegességek
(Modern és tartós kivitel)

Olcsó árak

Altschüler

Bp. VII., Csányi ucca 12.
(Király ucca sarok)

Telefon: József 310-79

Pollák Sarolta kozmetikai intézete, Budapest, VI., Andrassy-ut38.
I. em. Párizsi Áruházal szemben. — (25 éves működés.)

Hajszálak kiirtása arcról, karról, szeplők, pattanások, összes szépséghibák kezelése. — Szemölcsirtás. Arcápolás, bértrendszer. — Miracle hajlávítító szer szétküldeutasítással. Minden eddigit felülmull. Díjtalan tanácsadás (Prospektus)

Hittestvérünk! Csak szombattartó cégnél vásároljon! **Posztó, divatszövet, szabókellékek** áruháza nagyban és kicsinyben. Különlegességek uri- és női-szövetekben. — Billiárd- és játékasztal posztó előfizetőinknek 5% engedmény. — **Seidne Lipót** áruháza Budapest, Kertész-u. 43. Tel.: J. 450-87.

Pályázatok

Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Pályázatok felvételnek: Budapest, Sip ucca 10. — Hirdetések díja előre fizetendő. —

Orth. Izr. Hitközség, Derecske.

ויר ווכען איינען שו"ב מומחה ירא שמים אויס נעשטראכענער נוסער בעל חלה ובעיקר משהל וירד בעפאצונג שמעון ווערדען נור דעם אק צעשטרעקן פֿערנישעט. דער פאסטען אומ יע פֿירער צו בעועשען, אפפערעט זינד צו ריכטען אן
Meisner Sámuel hitk. elnök,
Derecske.

Apró hirdetések

Hirdetési díjazás: minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Állást keresőknek szavankint 13, vastagon szedett betűkből 26 fillér. Apróhirdetések felvétele: Budapest, VII., Sip ucca 10. — Jelíges levelek kettős borítékban válaszbellyel ugyanoda intézendők. — Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közölhetők.

HUSZONEGY esztendő óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi-ut 57/b. — Telefon. — Cégneküli levelezés.

KIZÁRÓLAG előkelő orthodox körökben házasságokat a legdiszkrétebben közvetít: Schwarcz Gábor, Rákóczi-ut 80, fsz. 5, Tel.: J. 378—69. Elsőrangú külföldi összeköttetések.

PÉNZTÁR kezeléshez tüchtig, ügyes, megbízható fiatalember, vagy komolyabb leányt jobb házból keresek. Fried Ignác né fűszernagykereskedése, Mezőkövesd.

ORTH. MÁCESZT bármily mennyiségben, olcsó árak és előnyös feltételek mellett szállít, továbbá — csakis Gizella-malmi lisztet sütésre vállal Epstein Sándor orth. pászkasütő, Tiszafüred. Telefon: 31.

CSINOS utcai szoba kiadó. Ugyanott orth. kóser koszt kapható. Salamon, Laudon-u. 4. sz.

TIFERESZ BACHURIMOK figyelmébe! Kérje purimi szindarabjaim ideai jegyzékét! Mannheim, Debreccen, — Miklós-u. 11.

OKLEVELES tanító ajánkozik vidékre, polgári és középiskolai tanulók előkészítésére. Szives értesítéseket »Perfekt német és héber« jelígre.

SZOMBATTARTÓ, polgárit végzett pesti fiu, nyomdászatnononak azonbanra felvétetik. Karpfenstein-u. 10.

HAUSBÓCHERT keresek. Csakis jól tanuló, németül beszélők, akik 6 éves fiammal is foglalkoznának. — Kor, igény és bizonyítványokkal felszerelt pályázatok: Grosz Manó főrabbi, Sarkad, Bihar-m. címre küldendők.

JOBb napokat látott, idősebb zsidó asszony ezuton kéri hittestvéreit, hogy egy használt varrógépet juttassanak számára, hogy valamiképpen kenyeret kereshessen. VII., Telep-u. 68. fsz. 3.

SZIKVIZGYAR, új berendezéssel, jömenetelű, eladó, kedvező fizetési feltételek mellett. »Párnószó« jelígre a kiadóba.

HALLÓ! Közeledik a purim! Figyelem! Ifjak, Öregek, Bócherek és Fiatalok! Megkezdhetjük a szállítást a purimspielokból, legelsőrangú és kacagtató purimspielok kerülnek szállításra és mindenkinek érdeke; hogy minél előbb rendeljen, amíg a készlet tart. Árak 1 pengőtől 6 pengőig. 1, 2, 3, 4, 5 személyesek 1-től 5 felvonásig. Szállítás a postaköltség elkerülése miatt csak a pénz előzetes beküldése mellett. — Utánvétel melletti szállításnál 1 P költséget számítok. Reich Béla tanító, Turistvándi, Szatmár m.

JÓ, OLCsÓ és gyors munkát készítek, levelezőlap hívásra jövök. — Grosz Dávid cipész, VII., Kazinczy-u. 14. (Az új mikve mellett.)

SÍRKÖVEK minden kivételben legolcsóbb gyáriáron Schreiber Jakob villanyerőre berendezett sírközemében Debreccen, Hunyadi-utca 14.

A csodarabbi
3 felvonásos kacagtató purimspiel.

Ára előadási engedéllyel 4 pengő (portómentesen). Megrendelhető a pénz előzetes beküldése mellett Schwarcz Izidor tanítónál. Kiskőrösön.

REMÉNY

zsidó ifjusági folyóirat.

Zsidó ifjusági regények, elbeszélések, darabok, sakk, stb.

Szerkeszti: **Dr. Molnár Ernő**
Félévre 4 pengő.

Budapest, IV., Magyar-utca 3.

Jól szortirozott előnyomda berendezéseket

a legdivatosabb mintákkal legolcsóbban szállít:
Bleier Testvérek, Szarvas
Belicev-u. 15.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos
GROSZBERG JENŐ.

Hoffmann és Társa könyvnyomda
VI. Próféta ucca 7

Egyedül szombattartó **DOBOZGYÁR** Telefonszám: József 380-83
ROTTENBERG A. Amazon-ucca 6-8. sz.
BUDAPEST,

Orth. kóser

Emmentáli sajt karikákban 80 kg.-ig és szalagvágással Viktória kövér sajt 2-2 és fél kilogrammig Trappista 1-1 és negyed kilogrammig Dobozos emmentáli gyopár 6 adag; korona 6 adag

állandóan a legjobb minőségben kapható a

Viktória sajtgyárban, Ölbő, Vas m.

Készítményeink a tejtermékbírálatokon többszörösen első díjjal kitüntetve. Kérjen áraiánlatot!
Hechser a sárvári orth. hitközség rabbiságától.

אללגעמיינע יידישע צייטונג

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

ALAPITOTTA:
Groszberg Lipót

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, VII., SIP-UTCA 10.
TELEFON: J. 425-90. CSEKKSZÁM: 50.791.
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ

SZERKESZTI:
Groszberg Jenő

A mi optánsaink

Amikor az egész ország a hágai tudarságain befejezésének a hatása alatt áll s az egész kérdéskomplexum legfontosabb momentumaként az optáns-ügy szerepelt, nem állhatjuk meg, hogy pár szót ne fűzzünk a Hágában megkötött s remélhetőleg egy újabb, szebb korszakot megnyitó, — egy békésebb és egészségesebb atmoszférát létesítő megegyezéshez. Ám micsoda speciális mondanivalója lehet egy orthodox zsidó orgánumnak ebben az ügyben, az általános békeóhajon kívül, különösen, ha, mint politikával nem foglalkozó lap, az összes politikai vonatkozásoknak el kell maradni és egyetlen szempont marad csupán irányadó: a zsidó vallásosság kérdése? És mégis, valahányszor végiggűrűzték az országban a hágai tárgyalás hullámhegyei és hullámvonalai s a napisajtóban állandóan felbukkant az optánsok problémája; mi mindig sok zsidó testvérünkre gondoltunk. Nem áll jogunkban, arról elmélkedni, vajjon az optánsok ügye elintézésének költségeit ki fogja lényegében fizetni, de egy bizonyos: a magyar kormány kitarással, bátorsággal és szeretettel védelmezte azoknak az érdekeit, akik kinyilvánították akarataikat a magyar állampolgársághoz, akik kijelentették, hogy magyar állampolgárok akarnak lenni, szóval: akik optáltak. A kormány becsületbeli kötelességének tartotta az értük való sikraszállást; ez kétségbevonhatatlan tény. És ebbe kapcsolódik a mi speciális zsidó kívánságunk. Mert vannak nekünk, itt az országban, ezerszámra zsidó optánsaink, akiknek az ügye még nem intéződött el olyan simán s oly eredményesen.

A mi optánsainknak nincsenek nagy földbirtokaik, csupán két dolgozó kezük, kis boltjuk, vagy műhelyük van. Nyugalmat akarnak, — gyermekeiket akarják felnevelni és az életközdelem közepette vigaszt, re-

ményt, erősítést, élettartalmat, az élet tudarságain felülemelő hitet találnak az ősrégi vallásosság törvényeinek a gyakorlásában és követésében. Ők nem tehetnek arról, hogy Mármarosban, Szilágyságban és egyéb elszakított területen születtek és Magyarországon beljebb kerültek. Ők nem tehetnek arról, hogy a hatalmi erők megváltozása következtében szülőföldjük más állam lett. Nem politikából, de az élet törvényeinek reális valóságának hatása alatt optáltak s kifejezést adtak ama óhajuknak, hogy meg akarják tartani régi állampolgárságukat. Igazán olyan szerény, oly emberi és olyan természetes kívánság, amelyet a mi optánsaink nyilvánítottak. A mi optánsaink ügye azonban mégsem akar dűlőre jutni. Kérlemük teljesítését olyan okiratok beszerzésének feltételeihez kötik, melyek beszerzése, különösen zsidóknak, ugyszólván lehetetlen. A mi optánsaink nem tehetnek arról, hogy Mármarosban s egyéb területen hatvan—hetven évvel ezelőtt nem vezettek felekezeti anyakönyvet, államérvénységgel felruházható módokat mellélt, arról sem, hogy a házasságkötést I-ten és emberek előtt igazoló k'szűbő intézkedése még abból a korból való, amikor az emberek megjelölésére az apa nevét használták és a k'szűbő szövegének megállapítója Simajn ben Setách, kétezer évvel ezelőtt nem gondolhatt arra, hogy késői utódjainak százai, ezrei kötelesek lesznek, mint magyar optánsok bizonyítani szüleik házasságkötését s a házasságkötésükről szóló k'szűbő okirat nem lesz elegendő bizonyíték, mert nincsen benne a felek családi neve s mert a mai világban egy ötletszerű, vagy célzatos rendelet többet nyom a latban, mint a mai emberiség egyik legrégebbi okmánya. Azt sem tudja a mi optánsunk bizonyítani, hogy apja, aki valamilyen eldugott faluban lakott, fizetett-

adót, mert a szegény falusi szatócs nem őrizhette ellen, hogy a nótarius ur ügykezelése milyen.

Mindezeknél fogva sok zsidó hittestvérünk számára az a követelmény, hogy magyar állampolgárságuk elismeréséhez mutassák be 80 év előtt született apjuk, vagy nem anyakönyvelt anyjuk születési bizonyítványait, avagy egy falusi metsző előtt foganatosított házassági egybekezelésüket, stb., — tulajdonképpen a kérelem megtagadását jelenti, és itt eszünkbe jut a nagy héber költőnek sóhaja, amely Jiszróel hazavágyó gyermekeit úgy nevezi: »a hozzad kötötték, üdvöndnek előmozdított, nyájadnak maradéka« (ászirájich, dajrsé selajméch vehém jeszer ádorájich). A mi optánsaink is ilyenek. Ide vannak kövte e földhöz, szerény munkájukkal az ország jólétét igyekeznek gyarapítani és a megkisebbedett nyájhoz tartoznak, amelyet tehát az előrelátó pásztornak fokozatosan kell gondozni, hogy egy bárány se vesszen el belőle. Most itt volna tehát az ideje az ő ügyük kedvező elintézésének. Miért függjön családok békéje, becsületes, szorgalmas emberek nyugalma egy néhány formalitástól, amelyeknek jogossága az igazság szempontjából nagyon is kétséges s legfeljebb a hatalom jogán állnak fenn. — Amikor tehát a mult héten az optánsok ügyéről annyit hallottunk, a mi birtoknélküli optánsaink jutottak eszünkbe. Ha Hágában olyan jól lehetett kielégíteni a gazdag optánsok követelményeit, áldozatok árán, talán lehetne folytatni ezt az áldásos munkát befelé, olyan téren, ahol nem kell semmi áldozat, csak egy kis jóindulat.

Egy nemes eszhatározással módjában állana a kormánynak számos ártatlan zsidó család szeméről a könyveket letörölni, mely gesztus a közvélemény egyhangú helyeslésével találkozónk.